

Samomorilno vedenje moških in dejavniki, povezani z njim

Nuša Zdravec Šedivy

Univerza na Primorskem, Inštitut Andrej Marušič, Slovenski center za raziskovanje samomora, Univerza na Primorskem, FAMNIT, Oddelek za psihologijo; kontakt: nusa.sedivy@iam.upr.si

Moški po vsem svetu predstavljajo glavno tistih, ki umrejo zaradi samomora, tako v Sloveniji kot v svetu pa je medkulturno ter starostno standardizirano razmerje samomorov med moškimi in ženskami 3,5 : 1. Medtem ko v nekaterih raziskavah povezujejo višji količnik samomora med moškimi z večjo biološko občutljivostjo, se v drugih raziskavah osredotočajo na samomorilnost v povezavi z maskulino vlogo, kot rezultat izzivov kulturnega okolja, s katerimi se soočajo moški.

V preteklih raziskavah so ugotovili, da je maskulnost povezana s stališči do samomora, poročanjem o težavah v duševnem zdravju in iskanjem pomoči. Vendar se zelo malo raziskav osredotoča na celostno proučevanje subjektivnih izkušenj samomorilnega vedenja, ki jih imajo moški s težavami v duševnem zdravju. Prav tako obstaja malo raziskav, ki bi ponujale vpogled v to, kako maskulina vloga, identiteta moškega in medosebni odnosi uravnavajo samomorilne misli.

Dejavnike, povezane s samomorilnim vedenjem moških, smo zato želeli poglobljeno preučiti v kvalitativni študiji, v kateri je sodelovalo 20 moških s preteklim poskusom samomora. Z vsakim od njih smo izvedli polstrukturirani intervju in ga analizirali po pravilih utemeljene teorije. Zbrane podatke smo povezali v dinamični model samomorilnega vedenja pri moških.

Dejavnike, ki vplivajo na samomorilno vedenje pri moških in smo jih identificirali v raziskavi, smo razdelili

v 6 vsebinskih kategorij: (i) dejavniki, ki povečujejo tveganje za razvoj samomorilnega vedenja, in dejavniki, ki delujejo kot sprožilci za razvoj samomorilnega vedenja; (ii) odzivi posameznikov na nakopičene težave; (iii) stališča do zdravja, težav v duševnem zdravju in samomora; (iv) stališča do iskanja pomoči in do različnih oblik pomoči; (v) strategije spoprijemanja s težavami; (vi) prejeta pomoč. Ti dejavniki so pomembno povezani med seboj, med razvojem samomorilnega procesa pa se nenehno spreminja njihov medsebojni vpliv, kot tudi vpliv, ki ga imajo na samomorilno vedenje.

V model smo dodali tudi časovno perspektivo, ki zajema: (i) življenje pred začetkom samomorilnega procesa, (ii) življenje med razvojem samomorilnega procesa do poskusa samomora in (iii) življenje po poskusu samomora. Tako model dodatno predvidi tudi različne možnosti izidov po poskusu samomora.

Z raziskavo smo poskusili dobiti boljši vpogled in razumevanje obravnavane problematike. Kljub nekaterim metodološkim omejitvam nam izsledki dajejo nov, poglobljen pogled na samomorilno vedenje moških, ki zajema tudi subjektivno sliko tega dogajanja, saj temelji na osebnih izpovedih posameznikov s preteklim poskusom samomora. Razumevanje dinamike in značilnosti samomorilnega vedenja pa nam je lahko v pomoč pri nadaljnjem oblikovanju učinkovitih preventivnih strategij in intervencij, namenjenih moškim.